

Силабус курсу

Соціально-психологічна допомога населенню

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань 23 Соціальна робота

Спеціальність 231 Соціальна робота

Освітньо-професійна програма «Соціальна робота»

Рік навчання: I, Семестр: I

Кількість кредитів: 5 Мова викладання: українська

Керівник курсу

ПІП

д.психол.н., проф. Шандрук Сергій Костянтинович

Контактна інформація

s_shandruk@ukr.net +3080673517256

Опис дисципліни

Формування ефективної соціальної політики України сьогодні повинно здійснюватися на основі максимально ефективного використання соціальних ресурсів. На сучасному етапі розвитку суспільства соціальна робота розглядається як інтегрований, універсальний вид діяльності, спрямований на задоволення соціально гарантованих та психологічно спрямованих інтересів і потреб людей, перш за все незахищених верств населення. Важливим компонентом розвитку сучасних форм соціальної роботи є соціально-психологічна допомога населенню.

Структура курсу

Години (лек. / сем.)	Тема	Результати навчання	Завдання
2/2	1. Понятійні виміри соціально-психологічної допомоги населенню	Знати процес становлення соціально-психологічної допомоги як напрямку соціальної роботи в сучасному українському суспільстві. Виникнення потреби в соціально-психологічній допомозі населенню. Особливості соціальної допомоги, її види та форми. Особливості психологічної допомоги, її види та форми. Сутнісний зміст соціально-психологічної допомоги. Конституційні гарантії щодо соціального захисту громадян України та проблеми, що виникають на шляху застосування конституційних норм; необхідність унормування питань про соціально-психологічну допомогу в Україні.	Тести, питання, складання структурних схем
2/-	2. Соціальна допомога: основні питання політики	Знати суть і характеристику соціальної допомоги, взаємозв'язок з суміжними поняттями: соціальний захист, соціальне забезпечення, соціальна підтримка, соціальна допомога. Соціальна допомога, як форма соціального забезпечення населення в Україні. Види та форми соціальної допомоги. Соціальне обслуговування як процес надання соціальної допомоги. Вибір форми соціальної допомоги.	Тести, питання

		Встановлення критеріїв відбору отримувачів допомоги. Поняття універсальності та вибірковості. Встановлення критеріїв відбору. Комплексний характер проблеми соціальної допомоги. Наукові аспекти розробки інноваційних технологій: діагностика, прогностика; превенція, корекція, терапія; реабілітація, самоефективність на принципах інтегративного, системного підходів.	
2/2	3. Психосоціальна допомога і психосоціальна робота	Знати джерела зовнішнього соціально-психологічного неблагополуччя та внутрішні причини неблагополуччя. Психосоціальна робота як нова галузь прикладної психології. Види психосоціальної роботи. Психосоціальний підхід в соціальній роботі. Інтегративні основи психосоціальної допомоги. Суперечності правової і професійно-етичної бази в діяльності служб соціально-психологічної допомоги. Роль громадських та державних організацій у формуванні політики психосоціальної допомоги та реабілітації клієнтів з груп ризику, постраждалих від насилля, інвалідів, мігрантів та ін. Важливість децентралізації служб соціальної роботи. Розвиток системи психосоціальної допомоги при соціальних службах на державному, регіональному, місцевому рівнях.	Питання, тести
4/2	4. Мас-медіа та телефон довіри як простір психологічної допомоги	Знати поняття екологічності медіа простору: вимоги сьогодення. Мас-медіа як засіб прояву, визнання і виробництва істини, як онтологічний феномен, арбітр буття, коли саме буття набуває масмедійного, віртуального характеру. Вплив мас-медіа в умовах інформаційної війни. Правова просвіта — на сторожі моральності і людяності. Суб'єкти взаємодії. Маніпуляції. Психологічна допомога у просторі мас-медіа. Особливості діяльності Служби Телефонної Екстреної Психологічної Допомоги (ТЕПД). Принципи телефонного консультування. Види, етапи, техніка ведення телефонного діалогу. Організаційні та методичні аспекти діяльності служби «Телефону довіри» в сучасних екстремальних умовах. Контингент та проблематика абонентів «Телефону довіри» в сучасних умовах. Добір і підготовка телефонних консультантів.	Питання, Психологічний диктант
4/2	5. Соціально-психологічне консультування безробітних	Знати методи соціально-психологічної підтримки безробітних, як один з основних напрямків роботи центрів зайнятості та відділів організації профорієнтації незайнятого населення. Підготовка психолога, соціального працівника до проведення психологічного консультування. Вимоги до особистісних якостей консультанта. Інтерв'ю як основний метод консультування. Етичні принципи і правила роботи консультанта. Врахування психологічних особливостей безробітних при проведенні консультування. Особливості психологічного консультування безробітних. Організаційно-документальне забезпечення консультування безробітних у рамках служби зайнятості.	Питання, дискусійне обговорення
4/2	6. Волонтерство як форма соціально-психологічної допомоги	Знати суть волонтерства, як необхідного ресурсу соціального, культурного, економічного й екологічного зростання суспільства. Історія волонтерської роботи в світі. Становлення волонтерського руху в Україні. Провідні тенденції та ключові завдання волонтерського руху. Основні форми волонтерської роботи. Психологічна підтримка волонтерів, що працюють з постраждалими. Проблематика та методи роботи волонтерів, які працюють з	Тести, питання

		різними групами постраждалих. Особливості роботи волонтерів, що працюють із тимчасовими переселенцями. Психогігієнічна та профілактична складова у роботі волонтерів-консультантів «Телефону довіри».	
4/2	7. Криза як феномен потреби у психосоціальній допомозі	Знати причини та особливості переживання кризових станів у житті людини. Поняття «критична ситуація» і «криза». Характеристика основних типів критичних ситуацій: стресу, фрустрації, конфлікту, кризи. Динаміка кризи, аналіз фаз кризи. Особливості переживання кризи. Типологія кризових станів. Стратегії психосоціальної допомоги у ситуації кризи. Психосоціальна допомога як емоційна, смислова та екзистенціальна підтримка людини або співтовариства у важких ситуаціях, які виникають у ході їх особистісного чи соціального буття. Роль соціального оточення для соціальної підтримки та психосоціальної допомоги. Супровід як особлива форма пролонгованої психологічної і соціальної допомоги – патронажу. Діагностико-аналітичний, власне діяльнісний та контроль-аналітичний етапи соціально-психологічного супроводу. Кризове психологічне консультування як професійна допомога клієнту в пошуку вирішення проблемної ситуації.	Тести, питання, дискусійне обговорення
4/3	8. Психосоціальна допомога особистості у кризових ситуаціях	Знати етапи психосоціальної підтримки людей літнього віку. Забезпечення психологічної допомоги в роботі соціальних служб на місцях і територіальних центрів соціальної роботи з людьми похилого віку та інвалідами. Розвиток спектру реабілітаційних програм у кризових центрах соціальної допомоги, притулках-сховищах. Проблеми соціально-психологічної допомоги в установах інтернатного профілю. Психосоціальна допомога при переживанні втрати (смерті) близької людини. Психосоціальна допомога при переживанні горя. Психологічні особливості внутрішньо переміщених осіб: порушення в афективній, когнітивній, поведінковій сферах. Методи діагностичної і психотерапевтичної роботи з вимушеними переселенцями.	Питання, реферативні повідомлення і
4/-	9. Психосоціальна допомога дітям у кризових ситуаціях	Аналізувати поняття «жорстоке ставлення щодо дитини». Типові риси «агресорів». Види насильств щодо дітей та їх ознаки. Наслідки насильства щодо дитини у сім'ї. Наслідки жорстокого ставлення до дітей. Напрямки психосоціальної роботи з дітьми та молоддю. Методи первинної соціальної профілактики насильства в сім'ї. Соціально-профілактична робота з батьками. Особливості психосоціальної допомоги дитині, що пережила насильство. Особливості психосоціальної допомоги дітям з тимчасово переселених родин.	Тести, питання

Літературні джерела

1. *Акименко Ю. Ф.* Дистанційна психологічна допомога: філософія взаємин консультанта і клієнта / Ю. Ф. Акименко // Проблеми соц. роботи: філософія, психологія, соціологія. - 2016. - № 1. - С. 7-14.
2. *Бондаренко О.Ф.* Психологічна допомога особистості: учб. посібник для студентів ст. курсів психол. фак. та від-нь ун-тів) / Худож. оформ. В.Б. Лопарева. – Харків: Фоліо, 2016. – 237 с.

3. *Бочелюк В.Й., Пучина О.В.* Організаційна психологія на підприємстві. К.: ТОВ «КНТ», 2019. 272 с.
4. *Булах І.С.* Консультативна психологія: навч. посіб. / І. С. Булах, І. М. Бушай, В. У. Кузьменко, Е. О. Помиткін, Ю. А. Алексєєва; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. - К., 2016. - 458 с.
5. *Васьківська С.В.* Основи психологічного консультування / С.В. Васьківська. – К.: Четверта хвиля, 2017 – 256 с.
6. *Гольдштейн А., Хомик В.* Тренінг умінь спілкування: як допомогти проблемним підліткам / Пер. з англ.. В. Хомика. – К.: Либідь, 2017. – 520 с.
7. *Кузікова С.* Основи психокорекції. К.: Академія, 2021. 336 с.
8. *Лагутін В.А.* Практична психологія: основи психологічного консультування / В.А. Лагутін, О.П. Ілларіонова. – Д.: ДУЕП ім.Альфреда Нобеля, 2018. – 160 с.
9. *Легка Л. М.* Організація діяльності психологічних служб [Текст]: навч. посіб. / Л. М. Легка, Л. Г. Семенча. – Львів: Новий Світ - 2000, 2018. – 371 с. – (Вища освіта в Україні).
10. *Любіна Л.А.* Психодіагностика: навч. посіб. – Чернівці: Яворський Н.С. [вид.], 2018. – 276 с.
11. *Максименко С.* Загальна психологія. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 272 с.
12. *Панок В.Г.* Психологічне консультування: теорія та практика : навч.-метод. посіб. / В. Г. Панок, І. М. Зварич, Я. В. Чаплак, О. М. Чернописький; ред.: І. М. Зварич, В. Г. Панок, В. М. Радчук; Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. - Чернівці: Рута, 2017. - 272 с.
13. *Печій П.* Символдрама в кризовій інтервенції / П. Печій // Форум психіатрії та психотерапії. — Том 7. — Львів, 2017.
14. *Подшивалкіна В.І., Дементьєва К.Г.* Соціально-психологічний практикум. Київ: КНТ, 2019. – 104 с.
15. *Попович І.С.* Психологія соціальних очікувань особистості: методологія, теорія і практика: навч.-метод. посіб. – Херсон: Вид-во ХДУ, 2019. –160 с.
16. *Практика телефонного консультування: хрестоматія / Ред.-сост. А.Н. Моховиков. — М. : Смысл, 2018. — 379 с.*
17. *Ранняя диагностика и коррекция. В 2 т.: практическое руководство / под ред. Удо Б.Брака; [науч. ред. русского текста Н.М.Назарова; пер. с нем. В.Т.Алтухова]. Т.1. Нарушения развития. – М.: Издательский центр «Академия», 2017. – 320 с.*
18. *Ранняя диагностика и коррекция. В 2 т.: практическое руководство / под ред. Удо Б.Брака ; [науч. ред. русского текста Н.М.Назарова; пер. с нем. В.Т.Алтухова]. Т.2. Нарушения поведения. – М. : Издательский центр «Академия», 2017. – 304 с.*
19. *Рибін В.* Методологічне обґрунтування соціального захисту населення як багатофункціональної системи / В.Рибін // Вітакультурний млин. – 2017. – Модуль 19. – С. 46-52.
20. *Ромек В.Г.* Психологическая помощь в кризисной ситуации / В.Г.Ромек, В.А. Конторович, Е.И. Крукович. – СПб.: Речь, 2017. – 256 с.
21. *Сафонова Л. В.* Содержание и методика психосоциальной работы : [учеб. пособие для студ. высш. учеб.заведений] / Л. В. Сафонова. – М.: Изд. центр "Академия", 2016. – 224 с.
22. *Соціально-психологічні основи ділового спілкування : навч. посіб./ Є.І. Бородін, К.В. Комарова, Н.А. Липовська, Т.М. Тарасенко. – Дніпро: ГРАНІ, 2019. 184 с.*
23. *Титаренко Т. М.* Кризове психологічне консультування / Т. М. Титаренко. - К. : ГЛАВНИК, 2016. - 96 с.
24. *Тихомирова Є.Б., Постоловський С.Р.* Конфліктологія та теорія переговорів : підручник. Рівне : Перспектива, 2017. 240 с.
25. *Фурман А. В.* Історія соціальної роботи [Текст] : підручник / А. В. Фурман, М. В. Підгурська. - К. : Академія, 2018. - 160 с.
26. *Фурман А.А.* Психологія особистості : ціннісно-орієнтаційний вимір : [монографія] / А.А. Фурман. – Одеса: ОНПУ; Тернопіль: ТНЕУ, 2016. – 312 с.
27. *Фурман О.* Громадянська відповідальність особистості як предмет психологічного дослідження / Оксана Фурман // Психологія і суспільство. – 2015. – №1. – С. 65-91.

28. *Цимбалюк І.М.* Психологічне консультування та корекція. Навч. посібн. модульно-рейтинговий курс. – 3-тє вид. – К.: Видавничий дїм „Персонал”, 2019. – 544 с.
29. *Чала Ю.М.* Психодїагностика: навч. посіб. Харків: Панов А.М., 2018. – 245 с.
30. *Чалдині Р.* Психологія впливу; пер. з анг. М. Скоробогатова. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сїмейного Дозвілля», 2017. 352 с.
31. *Шевченко Н.Ф.* Індивідуальне психологічне консультування: навч. посіб. для студентів ВНЗ / Н. Ф. Шевченко; Запорїз. нац. ун-т. - Запорїжжя: ЗНУ, 2016. - 197 с.
32. *Щотка О.П.* Гендерна психологія: навч. посіб.– Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2019. – 358с.
33. *Gelso C.J., Williams E.N., Fretz B.* Counseling Psychology (3rd ed.). Washington, D.C.: American Psychological Association, 2017.
34. *Michael A. Forrester, Cath Sullivan.* Doing Qualitative Research in Psychology: A Practical Guide. SAGE Publications Ltd; Second edition, 2019. 376 p
35. *Moodley, Gielen, Wu.* Handbook of Counseling and Psychotherapy in an International Context. New York: Routledge, 2018.

Інтернет-ресурси

36. Публічна бібліотека імені Лесі Українки (Київ). URL: <http://lukl.kiev.ua/index.php>
37. Українська електронна бібліотека. URL: lib.com.ua
38. Психологіс – енциклопедія практичної психології. URL: <http://psychologis.com.ua/>
39. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
40. Бібліотека ім. Л. Канїщенка Західноукраїнського національного університету. URL: <http://library.wunu.edu.ua/index.php/uk/>
41. Бібліотека ім. В.Г. Короленко. URL: <http://korolenko.kharkov.com/>
42. Нормативно-правова база України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/>
43. Студентська електронна бібліотека. URL: <http://www.lib.ua-ru.net/>
44. Тернопільська обласна універсальна наукова бібліотека. URL: <https://library.te.ua/>

Оцінювання

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Соціально-психологічна допомога населенню» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2 (ректорська к/р)	Заліковий модуль 3 (підсумкова оцінка за КПЗ)	Заліковий модуль 4 (письмовий екзамен)
20%	20%	20%	40%
1. Усне опитування під час занять (4 тем по 10 балів = 40 балів). 2. Письмова робота 60 балів	1. Усне опитування під час занять (5 тем по 10 балів = 50 балів). 2. Письмова робота 50 балів	1. Написання КПЗ (вибір теми, складання плану, написання роботи) та оформлення згідно вимог = 60 балів 2. Захист КПЗ = 30 балів 3. Оцінка за тренінг = 10 балів	1. Відповідь на 2 запитання, кожне з яких 40 балів. У підсумку 80 балів. 2. Розв'язання 10 тестів по 2 бали = 20 балів

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	задовільно	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)